

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

CCLXXIII. Debitor adulter.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

CCLXXIII.

Debitor adulter.

MARITUS DEPREHENSI ADULTERI BONA POSSEDEAT. ADVERSUS SPONSOREM SIT ACTIO QUAE ADVERSUS DEBITOREM. QUOD DEBITOR NON SOLVERIT, SPONSOR SOLVAT. Quidam debitorem suum in adulterio deprehendit, Bona omnia ex lege occupavit: petit debitum ab sponsore. Ille C. D.

S E R M O.

Priusquam venimus ad causam, preparare debebimus animum iudicis, pro ipsa persona sponsoris.

D E C L A M A T I O.

PETITUR à nobis pecunia, quam non accepimus, non consumpsimus, non in illum rerum nostrarum usum convertimus. Etiam cum istud periculum est sponsoris, miserabile est, bonitate labitur, humanitate conturbat. Hoc quo pertinet? non ut extorqueam vobis, iudices, religionem: sed ut intelligatis, quod profecto cognoscitis, non

¶ Bonitate labitur, humanitate conturbat.] Cum pecunia credita ad sponsoris fidejussorisve periculum pertinet, hoc ipsum, inquit, miserabile est; qui quia nimium bonus, beneficus ac liberalis fuit, ideo facultatibus labitur, & conturbat, non ob suum debitum, sed alienum: & principalis debitoris vel perfidia, vel contumacia. Conturbare autem is dicitur, cujus fracta sunt rationes, & qui seu aliena injuria seu vitio suo, ad egestatem redactus est. Hinc nata locutio, quod cum antiqui magnam diligentiam adhiberent tabulis & rationibus conficiendis (uti ex Alconio ipso videre est) in quibus nominum & obligationum, quin etiam actionum omnium quotidianarum, separata & disposita erant capita: qui jam in iis nullum teneret modum, & cujus accepti quam expensi ita ampliores essent rationes, ut nulla spes unquam parationis esset:

factum est ut is rationes conturbasse diceretur, eo exemplo, quo signa testamenti conturbata & totum jus conturbatum appellamus. l. ad testium. §. si signa. ff. de testam. Pertinet potissimum hæc locutio ad servos, qui pecuniam præsentem à dominis acceptam, ut particulatim confecta ratione huc illucque impendant, dissipant tamen, & nulla mensura collocant. Ulpianus in l. cuicumque. §. item Labeo de instit. actio. Alphenus in l. quidam fundum, de in rem verso. Cicero lib. 2. epist. ad Q. fra. Iocum autem illius de sua egestate, ne sis aspernatus. ad quem ego rescripsi, nihil esse quod postea arca nostræ fiducia conturbaret. Cælius ad Ciceronis lib. 8. epist. penult. Si aliquid apud te nos, si vir optimus gener tuus valet, eorum fortunas non debes velle conturbare. Græci *ῥεσσηγπειν* appellant.

Ærodius.

non esse exigendum à sponfore creditum, nisi jure summo. De quo priusquam loquor, etiamnum ea, quæ humanitatis & consuetudinis gratia dici solent, non omitto. Debitorem appellasti: cum ipso cui dederas pecuniam egisti. Non enim aliter salvo pudore ad sponforem venit creditor, quam si recipere à debitore non possit. Inhumane exigis, injuste petis: pecuniam quam credideras, recepisti: nihil mea interest, qua via quicquid est istud quod à te ad debitorem tuum pervenit, penes te est. Sponfor porro in hoc accipitur, ne creditor in damno sit. Vis scire quam sponforem appellare non possis? debitorem appellare non potes, & quoniam confitendum est eandem esse causam meam quam debitoris, nec tu aliud videri vis: volo sic agere, tanquam petas à debitore femota illa ratione, quod honestior persona sponforis est: detracto eo quod debitor adulter est, quod deprehensus est, quod punitus est. Fingamus ergo petere te à debitore, cujus nos sponfores sumus: respondere pro debitore tuo volo. Recepisti: omnia quæcunque possedi, ad te transierunt: in his quæ possedi, erat debitum tuum: totum habes, imo plus habes: adversum hæc quid respondes? Lege mihi bona debitoris tradita sunt, quoniam eum in adulterio deprehendi. Non facimus legi istam controversiam: quid tamen continet? ut ad te bona debitoris pertineant. Bona porro quæ sunt? ut opinor, ea quæ detractis alienis deprehensa sunt. Finge alium creditorem fuisse ejus, quem tu deprehendisti: num dubium est, quin, quamvis ad te bona pertinerent adulteri, recepturus tamen suum creditor fuerit? Ponamus enim nunc debitorem sine sponfore: ¹ rationem, ut opinor, deponeres, detracto ære alieno omni, detractis

¹ In his, quæ possedi, erat debitum tuum.] Scribe, creditum tuum. Gron.

² Rationem, ut opinor, deponeres.] Hoc quid esse vellet, vellem explicuisset Pithæus, qui fecit, Thaddæus; Ponamus

enim debitorem sine sponfore rationem (ut opinor) detracto. Unde Arodius: Ponamus cum debitore, sine sponfore, rationem: ut opinor detracto ære alieno. Quo nihil potest fieri commodius. Idem.

oneribus bonorum, quod residuum ex patrimonio fuisset, id tibi lex concederet. ¹ Quem igitur calculum cum alio posuisti, ponas necesse est tecum: nam patrimonii in alium transhuri ea ratio est, ut primum credito satisfiat. Partem tanquam debitor solvit, partem tanquam creditor accipis. Etiam nunc fingamus alios creditores, & nihil in patrimonio quod superfit: id ut manifestius atque apertius dicam, sint possessiones huic deprehenso, sint mancipia, suppellex: sit æs alienum, cui æri alieno non sufficiant ea, quæ in patrimonio sunt: occupabis mancipia, occupabis suppellectilem, creditores inanes excuties, atque dimittes? Non potest hoc æquum videri tibi metipsum fœneranti. Omnia igitur ea, quæ apparerent, in creditum & in æs alienum transissent: tu quamvis legem haberes, qua tibi adulteri bona deberentur, nihil tamen ex his adulteri bonis, qui nihil haberet, recepisses. Sic ergo tecum debitor tuus loquitur. Bona mea, id est, quod liberum in patrimonio meo est, & quod proprie meum, ad te transire debet, ² lege prius solvo: & quid interest ego solvam, an tu auferas? non debet ergo tibi is, cui pecuniam credidisti: multo minus ego qui profecto solutus sum, si alter jam solvit. Quid enim alioquin facere me vis? integro statu debitoris mei, si à me petere maluisses, ad debitorem reverterer: si debitor decessisset, & bona ejus ad hæredem pervenirent, ad hæredem redissem, id est, bona persequerer patrimonii, pro quo ego sponsum. ³ Idem es reus à quo fui repetiturus, si quid tanquam sponsor solvissem: nunc ad te transit patrimonium: nunc cœpisti vicem habere hæredis. Quid enim interest, jure testamenti à defuncto veniat ad te hæreditas, an lege à vivente? si patrimonium mihi persequi licet,

¹ Quem igitur calculum cum alio posuisti.] Scribe, posuisses. Idem.

² Lege prius solvo.] Ærodius, ære prius soluto. Quod placeret, si æs simpliciter dici posset pro ære alieno. Sed po-

tius distingue: Et quod proprie meum, ad te transire debet lege. Prius solvo. hoc est, detraho æs alienum. Idem.

³ Idem es reus.] Lege: idem esse reus. Idem.

licet, ad te redeam necesse est: ita istud quod accipere non potes, si posses accipere, solveres.

S E R M O.

Hac de jure: illa jam de circumscriptione hujus sponsoris.

D E C L A M A T I O.

Ego fortiter sponendi sine periculo pro eo homine qui bona habebat: tu quousque avaritiam perduxisti? Parum est foenerare civibus, sine aliqua tua fraude factum videbitur, ut qui aliena pecunia utebatur, incideret in hoc potissimum adulterium? Sed inciderit sane: neque enim mihi causa pro ullo hodie dicenda est. Quod protulisti habes: & plus quam protulisti habes, est quod in rationes tuas, tanquam creditor, referas: est quod in lucrum, tanquam maritus, referas.

C C L X X I V.

Tyrannus fulminatus.

QUO QUIS LOCO FULMINE ICTUS FUERIT, EODEM SEPELIATUR. TYRANNI CORPUS EXTRA FINES ABICIATUR. Tyrannus in foro fulminatus est: quæritur an eodem loco sepeliatur.

S E R M O.

In legum comparatione multa quæri possunt, sed varie in quaque controversia. Interim quæri solet, an privata altera, altera publica sit: & utrum militaris altera, altera pertinens ad civilia officia. Hic omnia fere cætera paria sunt: utra utilior & magis necessaria civitati sit, quærendum est.

D E C L A M A T I O.

Nondum rem comparo: interim utrum magis necessarium putatis esse, servari eam legem, quæ ad sepulturam alicujus pertineat, an eam, quæ ad poenam tyranni? si in totum lex altera tollenda sit, nec in præsens modo

† Hæc præsens.] Malim, nec in præsens modo tempus, sed in univers. sine nra aud. sac. civ. stabit? Pith.